

EUSKARAREN ERABILERA ZUZENA EUSKALDUNON EGUNKARIAREN IKUSPEGITIK: ARLOZ ARLO

Egoitza, (Bilbo), 1994.02.26

*Patxi Petrarena Alzuguren,
Euskaldunon Egunkaria-ko euskara arduraduna*

Euskararen zuzentasuna begiratzeko zer egiten da eta zer egin beharko litzateke komunikabideetan? Ardura al digu euskararen zuzentasunak? Zer baliabide ditugu? Zer arazo sortzen dira? Behar al da zuzentzailerik bazterretan? Behar al da zuzentzaileen zuzentzailerik? Nola hartzen dituzte kazetariak zuzenketak? Ba al da hutsegiterik? Zein hutsegite mota da barkaezin? Zein barkagarri, baldin bada? Zergatik egiten dira akatsak, egiten badira? Norena da hutsegiteen erantzukizuna? Kontuak eskatzen al dizkio norbaitek huts egiten duenari? Saririk eman behar al zaio erabilera zuzenaren aldetik nabarmentzen denari?

Ez dut uste galdera hauek guztiak (bakarren bat bai, agian) lekuz kanpo daudenik, egunotan eta noiznahi; ezta alferrikakoak direnik ere. Are gutxiago, ordea, erantzun erraza dutenik. Baina hauxe dugu gaia, eta ekin diezaiogun. Seguraski, askoz galdera gehiago egin litezke eta egingo dizkigute gero.

SARRERA

Hiru punturen inguruan egitura liteke, nire ustez, komunikabideen ikuspegitik zuzentasunaren eta hizkuntz kalitatearen inguruko auzia. Lehenik, nork berean (komunikabide bakoitzean) lan gogorra egin behar du, bere esku dagoen guztia egiteko. Bigarrenik, komunikabideen arteko elkarlana behar-beharrezko litzateke (ohartu aditzaren moduaz). Eta hirugarrenik, dagokionaren edo legokiokkeenaren laguntza behar genuke, baliabidetan nahiz hizkuntz aholkularitzan. Hiru maila hauetan badago lana, gure ustez. Oraingoz, *Egunkarian* lehenbiziko alorrean egiten dugu ahalegina, etxe barruko lanean alegia.

1. Nork berean

Gure ustez, asko da nork berean egin dezakeena. Lan gogorra, baina funtsezkoa. Eta luzera emaitza ekartzen duena. Egia da gauza asko daudela erabakitzeke, zalantza franko ditugula, batzuetan ez dakigula nora jo, arazo batzuk konponbide zailekoak direla, behar berriak etengabe sortzen direla, unean unekoa egin behar dela denbora laburrean, jendeak bereari eusten diola eta ohitura txarrak (edo zuzentzaileok txartzat jotzen ditugunak?) aldatzea zaila dela, indar txikia dugula erdal komunikabideen oldearen aldean, asko itzuli behar dela... Baina, hala ere, asko da egin daitekeena. Eta aitortu behar dugu akatsak egiten ditugunean huts egin dugula. Eta gure ardura ahalik eta huts gutxien egitea da —norbaitek erants lezake hutsegite nabarmen edo puntualik ez egitea ez dela aski, komunikabideetako hizkera-idazkerak egokia, arina, jatorra, atsegina eta hainbat gauza gehiago behar duela izan—. Eta aitortu behar dugu berez ez duela zertan barkagarria izan hutsegiteak. Batzuk larriagoak izango dira, besteak arinagoak, baina barkagarriak ez.

Ezkerretatik eskubitara: Patxi Petirena, Antton Aranburu, Miren Azkarate, Igone Etxebarria eta Luzien Etxezaharreta.

Barkaezintzat joko nituzke nik era honetako hutsegiteak:

1.1. Euskal Herriko leku-izenak gaizki erabiltzea. Osasuna futbol taldeak entrenamenduak Taxoaren egiten ditu, ez Tajonarren, herri horrek bere euskal izena baitu. Ez naiz sartuko munduko leku-izenekin, hor oraindik gauzak finkatu gabe baitaude, baina hala ere irizpideak nahiko bideratuak daude.

1.2. Deklinabide sistema aspaldi bateratua da. Beraz, Euskal Herri osorako ari garenoi ezin zaigu barkatu hutsegiterik. Eta egin, egiten ditugu. Ezin dugu, beraz, “arazoetaz” hitz egin, “arazoez” baizik. Eta lur irristakorragoetan sarturik, “Ajuria Eneako” eta antzeko formez ere hitz egin genezake.

1.3. Erdarakadei ez genieke nolnlahi bide egin behar, arriskua etengabea den arren eta kontrola zaila. “Bilera berri bat” egitea ez da oso logikoa euskaraz, pixka bat ohartuz gero.

1.4. Tartean-tartean jardunaldiak egiten dira, hizkuntzalarien irizkiak entzuten edo irakurtzen, lan berriak agertzen dira han-hemen... Informatu egin behar dugu, adi egon. Adituek esaten badute eta hiztegiek jasotzen “bilera erabakiorra” ez baizik “bilera erabakigarria” behar duela, nahiz forma hura oso zabaldua izan, kasu egin beharko genieke. Eta “jakitera eman”, “ezagutzera eman” eta antzekoak oso dudakoak direla esaten badute, saiatu “jakinarazi” eta antzekoak erabiltzen. Jakina da komunikabide eta bideetako hizkerak eragin handia duela, onerako nahiz txarrerako.

Horrelako gauzetarako ez da baliabide askorik behar. Hortik gora ere (adibide batzuk baino ez dira, eta lexiko kontuan nahiz bestetan beste hainbat arazo aipa liteke —Euskal Herri osorako baliagarritasuna, behar gabe hartutako maileguak...—) balegoke nahikoa lan, hizkuntz kalitatea eta komunikagarritasuna hobetzeko nahian. Halaber, bateratasun handiagoa lortu behar genuke, kazetaritza hizkera finkatzeko eta ez nor bere modura ibiltzeko, baina hau bigarren puntuan sartuko dut.

Lehenbiziko puntu honetan aipatutako gaietan eragiteko *Egunkaria*-ren baliabideak hauexek dira: testu guztiak zuzentzen dira kazetariak bukatu ahala, denbora premiak eragotzi ezean. Horrez gain, kazetarietan lan pertsonala egiten dugu, gauza orokorrak jakinarazteko eta bakoitzaren joera txarren berri emateko. Egunkariko orrien barruko bateratasuna zaintzeko eta beharrezko hainbat gauza eskura izateko *Estilo Liburua* erabiltzen dugu, etengabe berritzen ari garena gutxinaka. Eta akatsak argitaratzen ditugu, dudarik gabe. Testuak behin gainbegiratu beharrean birritan egingo bagenitu, lau zuzentzaile izan beharrean zortzi jarri ahal bagenitza, hobeki aterako litzateke, baina beti izango litzateke zer hobetu.

2. **Komunikabideen arteko elkarlana**

Seinale adierazgarria da batzuek “huelga” eta beste batzuek “greba” erabiltzea. Horrelako gauzetan ez bagatoz bat, zailagoa izanen da “osoa-rekiko emendakina” eta “osoko zuzenketa” batzea, edo urrutixeago joanez egun batean “con premeditación, nocturnidad y alevosía” bezalako esamolde baten euskal ordaina finkatzea. Eta egunero sortzen dira beharrak. Egoki dirudi, borondatea baldin bada, biltzea eta gauza batzuetan behintzat irizpideak bateratzea. Hortik aurrera, arian-arian ikusiko litzateke.

3. **Aholkularitza eta laguntza**

Jakina, komunikabideetan ari garen gehienok ez gara euskaltzainak, eta egunerokoarekin badugu aski lan. *Egunkariaren* ikuspuntutik, komunikabide ezberdinetako ordezkariak bilduko lituzkeen taldetxoan Euskaltzaindiaren partaidetza edo Euskaltzaindiak berariaz izendaturikoarena(ena) beharrezko litzateke. Eta horretarako, bistan denez, nolabaiteko laguntza materiala. Ideia bat da, eta egoki dirudi hemen, Jardunaldi hauetan, plazaratzea. .. lehenago beste norbaitek ez badu egin.